

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 5 ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї ТА СІМЕЙНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ**

Рівень вищої освіти:	другий (магістерський) рівень
Галузь знань:	С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність:	С4 «Психологія»
Освітня програма:	«Психологія»

Робоча програма з навчальної дисципліни «Психологія сім'ї та сімейне консультування» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Психологія» спеціальністю С4 «Психологія» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Розробник: к.психол.н., доцент Терновик Н.А.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

Завідувач кафедри,
к.психол.н., доцент

(підпис)

(Михальчук Ю.О.)

(прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Психологія»

Гарант освітньої програми,
к.психол.н, доцент

(підпис)

(Михальчук Ю.О.)

(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова НМК

(підпис)

(Сойко І.М.)

(прізвище та ініціали)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини Спеціальність: С4 Психологія Освітня програма Психологія	Вибірковий освітній компонент	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Вид контролю залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія сім'ї та сімейне консультування» є важливим складником фахової підготовки магістрів психології, що поєднує теоретико-методологічний аналіз інституту сім'ї та практичний інструментарій системної допомоги родинам. Програма курсу спрямована на глибоке вивчення сім'ї як відкритої психологічної системи, її структурно-функціональних характеристик, параметрів (згуртованість, гнучкість, ієрархія, міфи, межі), а також закономірностей життєвого циклу й нормативних криз. Особливий акцент зроблено на вивченні деструктивних сімейних систем, феноменології конфліктів, розлучень, насильства та порушень дитячо-батьківських взаємин. Прикладний блок дисципліни охоплює опанування методології сімейного діагностування (циркулярні інтерв'ю, генограми, структурні карти) та сучасних шкіл сімейної терапії (системної, стратегічної, структурної, емоційно-фокусованої, боуенівської). Магістри здобувають практичні навички ведення первинного прийому сімейної пари чи родини, укладання терапевтичного контракту, нейтралізації тріангуляцій та супроводу сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах. Володіння методами сімейного консультування робить випускника висококонкурентним фахівцем у приватній практиці, соціальних службах та психологічних центрах.

Метою вивчення дисципліни є формування у майбутніх магістрів психології цілісної системи поглиблених теоретичних знань про сім'ю як складну відкриту психологічну систему, а також розвиток професійних практичних умінь, навичок та компетентностей, необхідних для здійснення системної діагностики, кризового супроводу, короткострокового та тривалого консультування і психотерапії сімейних систем і пар.

Завдання: сформувати системне психологічне мислення, здатність аналізувати індивідуальні проблеми клієнтів як наслідок і симптоми дисфункції сімейної структури в цілому розкрити основні параметри сімейної системи: її структуру, ієрархію, підсистеми, психологічні межі, сімейні міфи, правила, таємниці та трансгенераційні сценарії; дослідити закономірності життєвого циклу сім'ї, специфіку проходження нормативних і ненормативних сімейних криз на кожному з етапів; вивчити етіологію та феноменологію деструктивних сімейних процесів: емоційного відчуження, міжособистісних конфліктів, домашнього насильства, подружніх зрад, психології розлучення та порушень дитячо-батьківських взаємин; проаналізувати провідні методологічні школи сімейної терапії: класичний системний, структурний, стратегічний, боуенівський, емоційно-фокусований та нарративний підходи; опанувати інструментарій системної сімейної діагностики, включаючи техніки циркулярного інтерв'ювання, складання та аналізу генограм, побудови структурних карт родини; навчитися укладати терапевтичний контракт з парою або багатопоколінною сім'єю, визначати фокусний запит та межі відповідальності сторін; сформувати практичні техніки керування емоційним полем під час прийому конфліктуючих клієнтів, навички екологічного переривання деструктивних циклів комунікації безпосередньо в кабінеті психолога; опанувати стратегії психологічної допомоги родинам у кризових станах, зокрема в ситуаціях вимушеної розлуки партнерів, адаптації до умов воєнного стану, релокації, втрати або хвороби членів сім'ї; розвинути навички супервізійного аналізу власних дій, утримання терапевтичного нейтралітету (метапозиції) та екологічної роботи з явищами переносу і контрпереносу.

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти: знатимуть теоретико-методологічні засади системного підходу в сімейній психології та ключові положення провідних шкіл сімейної терапії (М. Боуена, С. Мінухіна, К. Вітакер, В. Сатір, С. Джонсон); структурно-функціональні параметри сімейної системи: підсистеми, межі, ієрархію, сімейні правила, міфи, таємниці та трансгенераційні (міжпоколінні) сценарії; закономірності життєвого циклу родини, психологічний зміст нормативних криз та особливості їх перебігу на кожному етапі розвитку сімейної системи; етіологію та динаміку дисфункціональних

сімейних процесів: психологічні механізми домашнього насильства, подружніх конфліктів, зрад, розлучення та порушень дитячо-батьківської взаємодії; специфіку та методичні засади сімейної психодіагностики, кризового консультування та терапевтичного супроводу родин, які перебувають під впливом екстремального стресу та воєнних чинників.

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти набувають навичок: застосовувати системне мислення під час концептуалізації клієнтських випадків, розглядаючи індивідуальні симптоми як прояв дисфункції всієї сімейної системи; володіти інструментарієм системного діагностування: професійно збирати сімейний анамнез, будувати й інтерпретувати генограми, структурні карти та застосовувати техніки циркулярного інтерв'ювання; укладати терапевтичний контракт із сімейною парою чи багатопоколінною родиною, визначаючи чіткі межі, цілі та тривалість консультативного процесу; моделювати та реалізовувати психотерапевтичні інтервенції (рефреймінг, сімейні скульптури, екстерналізацію, роботу з емоційними циклами переслідування-відсторонення) для гармонізації стосунків; розробляти та впроваджувати програми психологічного супроводу для родин у кризових станах (вимушена розлука через війну, втрата близьких, релокація, адаптація до інклюзивного простору).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологія сім'ї як системи: структура, динаміка та життєвий цикл

Тема 1. Системний підхід у психології сім'ї та історія сімейної терапії. Сім'я як відкрита жива система, що самоорганізується та керується законами гомеостазу та розвитку. Історія становлення сімейного консультування. Методологічні відмінності між індивідуальною психотерапією та системним сімейним підходом.

Література: основна [1-4, 6]; допоміжна [8, 15].

Тема 2. Структурно-функціональні параметри сімейної системи. Сімейна структура та її елементи. Характеристика внутрішніх підсистем: подружжя, батьківська, сіблінгова (дитяча). Поняття сімейних меж (зовнішні та внутрішні, жорсткі, розмиті, гнучкі). Поняття ієрархії, влади та розподілу відповідальності в родині.

Література: основна [1-3, 6]; допоміжна [8, 15].

Тема 3. Внутрішня феноменологія родини: правила, міфи, таємниці та сценарії. Сімейні правила (явні та приховані) як регулятори взаємодії. Феномен сімейного міфу та його стабілізуюча функція. Сімейні таємниці та їхній психогенний вплив на покоління. Міжпоколінна трансгенераційна передача сценаріїв та паттернів поведінки.

Література: основна [1-4]; допоміжна [8, 15].

Тема 4. Динаміка та життєвий цикл сім'ї: нормативні кризи. Поняття вертикального та горизонтального стресу. Стадії життєвого циклу сім'ї за сучасними періодизаціями. Психологічний зміст та завдання нормативних сімейних криз: укладання шлюбу, народження першої дитини, сім'я з підлітком, сепарація дітей (опустіле гніздо), старіння та втрата партнера.

Література: основна [1, 2, 5, 7]; допоміжна [9].

Тема 5. Дисфункціональні сімейні системи та ненормативні кризи. Поняття функціональної та дисфункціональної (деструктивної) родини. Психологічні механізми порушень міжособистісної взаємодії: хронічні конфлікти, подружні зради, емоційне розлучення. Психологія сімей із залежністю (співзалежні системи). Феномен домашнього насильства (фізичне, психологічне, економічне) та цикли його перебігу.

Література: основна [2, 5-7]; допоміжна [8, 12, 13].

Змістовий модуль 2. Методологія, інструментарій та технології сімейного консультування

Тема 6. Методологічні школи та напрями системної сімейної терапії. Класична системна сімейна терапія (Міланська школа). Структурна сімейна терапія Сальвадора Мінухіна. Стратегічний підхід (Дж. Хейлі, М. Еріксон). Теорія сімейних систем Мюррея Боуена. Гуманістичний та досвідний підхід Вірджинії Сатір. Сучасні постмодерністські підходи: нарративна практика та ОРКТ (орієнтована на рішення короткострокова терапія).

Література: основна [2, 4, 6]; допоміжна [15].

Тема 7. Методологія та інструментарій системної сімейної діагностики. Особливості психодіагностичного обстеження сімейної системи. Метод генограми як інструмент аналізу міжпоколінних зв'язків та тригерів. Технологія циркулярного інтерв'ювання. Побудова структурних карт родини. Використання стандартизованих шкал

(оцінка згуртованості та гнучкості FACES, задоволеності шлюбом) та проєктивних методик у роботі з родиною.

Література: основна [2, 3, 6]; допоміжна [8, 15].

Тема 8. Психологічна специфіка ведення первинного сімейного прийому. Організаційні та етичні аспекти сімейного консультування. Особливості роботи, коли в кабінеті присутні двоє або більше членів родини. Техніки приєднання до сімейної системи та утримання терапевтичного нейтралітету (метапозиції). Технологія укладання терапевтичного контракту. Феномен тріангуляції та методи роботи з коаліціями.

Література: основна [1, 4, 6]; допоміжна [10, 11].

Тема 9. Емоційно-фокусована терапія у роботі з сімейними парами. Теорія прив'язаності дорослих як основа емоційно-фокусованого підходу Сью Джонсон. Поняття деструктивного комунікативного циклу в парі (переслідування-відсторонення, напад-напад). Робота з первинними (незадоволені потреби в безпеці, прийнятті) та вторинними (гнів, претензії) емоціями партнерів. Кроки та стадії ЕФТ для відновлення емоційного зв'язку.

Література: основна [2, 6]; допоміжна [8, 11].

Тема 10. Кризове сімейне консультування в умовах екстремального стресу та війни. Особливості функціонування сімейних систем в умовах воєнного стану. Психологічний супровід родин у ситуації вимушеної розлуки та дистанційних стосунків. Адаптація родини до умов релокації та втрати звичного соціального простору. Психотерапевтична допомога родині, яка переживає втрату (смерть, зникнення безвісти члена сім'ї) або травматизацію одного з її учасників. Профілактика професійного вигорання сімейного консультанта.

Література: основна [1, 5, 6]; допоміжна [12–14].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п	лаб	ср		л	п	лаб	ср
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	13
Змістовий модуль 1. Психологія сім'ї як системи: структура, динаміка та життєвий цикл										
Тема 1. Системний підхід у психології сім'ї та історія сімейної терапії	8	2			6	8	2			6
Тема 2. Структурно-функціональні параметри сімейної системи	8	2			6	8				8
Тема 3. Внутрішня феноменологія родини: правила, міфи, таємниці та сценарії	8	2			6	8				8
Тема 4. Динаміка та життєвий цикл сім'ї: нормативні кризи	8	2			6	8	2			6

Тема 5. Дисфункціональні сімейні системи та ненормативні кризи	10	2	2		6	10				10
Змістовий модуль 2. Методологія, інструментарій та технології сімейного консультування										
Тема 6. Методологічні школи та напрями системної сімейної терапії	8	2			6	8				8
Тема 7. Методологія та інструментарій системної сімейної діагностики	10	2	2		6	10		2		8
Тема 8. Психологічна специфіка ведення первинного сімейного прийому	10	2	2		6	10				10
Тема 9. Емоційно-фокусована терапія у роботі з сімейними парами	10	2	2		6	10		2		8
Тема 10. Кризове сімейне консультування в умовах екстремального стресу та війни	10	2	2		6	10	2			8
Разом	90	20	10		60	90	6	4		80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дисфункціональні сімейні системи та ненормативні кризи	2/-
2	Методологія та інструментарій системної сімейної діагностики	2/2
3	Психологічна специфіка ведення первинного сімейного прийому	2/-
4	Емоційно-фокусована терапія у роботі з сімейними парами	2/2
5	Кризове сімейне консультування в умовах екстремального стресу та війни	2/-
	Разом	10/4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Системний підхід у психології сім'ї та історія сімейної терапії	6/6
2	Структурно-функціональні параметри сімейної системи	6/8
3	Внутрішня феноменологія родини: правила, міфи, таємниці та сценарії	6/8
4	Динаміка та життєвий цикл сім'ї: нормативні кризи	6/6
5	Дисфункціональні сімейні системи та ненормативні кризи	6/10
6	Методологічні школи та напрями системної сімейної терапії	6/8
7	Методологія та інструментарій системної сімейної діагностики	6/8
8	Психологічна специфіка ведення первинного сімейного прийому	6/10

9	Емоційно-фокусована терапія у роботі з сімейними парами	6/8
10	Кризове сімейне консультування в умовах екстремального стресу та війни	6/8
	Разом	60/80

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Психологія сім'ї як системи: структура, динаміка та життєвий цикл.				
Тема 1. Системний підхід у психології сім'ї та історія сімейної терапії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Науково-публіцистичне есе «Лінійна проти системної: епістемологічний зсув у розумінні клієнтського симптому». Магістрантам необхідно написати аналітичне критичне есе, присвячене революційному переходу психологічної науки від класичної лінійної парадигми (причина – наслідок) до циркулярної системної епістемології. Студент має обрати будь-який поширений індивідуальний симптом (наприклад, дитячий енурез, панічні атаки у дорослого або депресивний стан підлітка) і розібрати його з двох позицій. Спочатку описати його класично лінійно (як проблему самої людини), а потім деконструювати цей симптом як ідентифікованого пацієнта сімейної системи. Есе має дати відповідь на питання: чому системі вигідний цей симптом для збереження закону гомеостазу? 2. Психоісторична реконструкція «Психолог сімейної терапії на віртуальній супервізії». Магістрант обирає одну з ключових історичних постатей, яка стояла біля витоків сімейної терапії (Грегорі Бейтсон, Мюррей Боуен, Вірджинія Сатір або Сальвадор Мінухін). Студент має уявити, що цей науковець став його супервізором у XXI столітті.	основна [1–4, 6]; допоміжна [8, 15].	6

		Необхідно описати короткий складний клієнтський кейс із сучасної практики (наприклад, конфлікт у парі через залежність від соцмереж або вимушену дистанцію через війну) і написати розгорнуту відповідь від імені обраного піонера терапії. Текст має чітко відображати історичний фокус саме цього автора (наприклад, Бейтсон аналізував би концепцію подвійного зв'язку, а Сатір – паттерни комунікації та самооцінку). 3. Проектний міні-практикум «Метафорична інтерактивна стрічка часу сімейного підходу». Створення графічної концептуальної схеми, ментальної карти (MindMap) або розгорнутої інфографіки (1 сторінка або 1 цифровий слайд). Здобувачу вищої освіти необхідно розробити авторську візуальну карту еволюції системного підходу в психології сім'ї – від кібернетики першого порядку (Г. Бейтсон, Пало-Альто) до постмодерністських підходів (нарративна практика, ОРКТ). Кожен етап чи школа (Міланська, Структурна, Стратегічна) мають бути представлені через візуальну або текстову метафору (наприклад, Структурна терапія С. Мінухіна як архітектурний план будівлі з межами та стінами). До кожної школи студент додає гасло, яке відображає її терапевтичне кредо.		
Тема2. Структурно-функціональні параметри сімейної системи	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	до Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Науково-публіцистичне есе «Територіальні війни в родині: психологічний аналіз деформації меж та підсистем»Формат: Письмова індивідуальна робота (обсяг – 3-4 сторінки, оформлення за стандартами наукових робіт).Суть завдання: Магістранту необхідно написати критичне аналітичне есе, присвячене дослідженню порушень внутрішніх і зовнішніх кордонів сімейної системи за класичною концепцією	основна [1–3, 6]; допоміжна [8, 15].	6

		Сальвадора Мінухіна.Творчий фокус: Студенту пропонується дослідити феномен перевернутої ієрархії та парантифікації, коли дитина змушена виконувати роль батька чи матері для власних батьків. В есе потрібно дати відповіді на питання: які соціокультурні чинники сьогодення (наприклад, тривала розлука батьків, вимушене проживання кількох поколінь в одному обмеженому просторі) провокують розмивання кордонів між подружньою та дитячою підсистемами? Як жорсткі, непроникні зовнішні межі родини впливають на її здатність отримувати соціальну підтримку в кризові періоди? 2. Практичний практикум «Архітектурна карта родини: структурне картографування дисфункцій». Письмовий аналітичний звіт із графічними елементами (обсяг – 2–3 сторінки). Магістрант отримує або конструює самостійно опис складної сімейної ситуації. Використовуючи символіку структурної сімейної терапії (лінії зв'язку, типи меж, знаки коаліцій), студент має: Накреслити структурну карту (схему) цієї родини в її поточному дисфункціональному стані. Описати, які функції в цій системі блокуються через порушення ієрархії та міжпоколінні альянси. Запропонувати та графічно зобразити цільову терапевтичну модель цієї родини (як мають виглядати межі та підсистеми після успішного сімейного консультування). 3. Творча деконструкція «Психологічний аудіогід: Права та обов'язки сімейних підсистем». Створення тексту виступу, подкасту або розгорнутого методичного буклету для клієнтів (обсяг– 1–2 сторінки або до 5 хвилин аудіозапису).Магістранту необхідно		
--	--	---	--	--

		перекласти абстрактну мову системної психології (поняття суверенітету підсистем, гнучкості меж та балансу влади) на мову практичних та зрозумілих рекомендацій для реальних сімей. Студент розробляє творчий гайд під назвою «Конституція здорової родини». Необхідно прописати чіткі, лаконічні та метафоричні правила автономії для трьох базових підсистем: подружньої (чоловік і дружина як партнери), батьківської (двоє дорослих як вихователі) та сіблінгової (діти).		
Тема 3. Внутрішня феноменологія родини: правила, міфи, таємниці та сценарії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	до Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Науково-публіцистичне есе «Скелети в сімейній шафі: психогенний вплив таємниць та деструктивних міфів на три покоління» Формат: Письмова індивідуальна робота (обсяг – 3–4 сторінок, стандартне наукове оформлення без використання лапок). Магістранту необхідно написати критичне аналітичне есе, присвячене дослідженню прихованих регуляторів сімейної системи. В основу аналізу має лягти концепція сімейних міфів та феномен сімейних таємниць. Студент має відповісти на ключові методологічні питання: як неусвідомлюваний сімейний міф допомагає системі виживати в часи гострих соціальних потрясінь, але водночас блокує розвиток і сепарацію окремої особистості? Яким чином приховані сімейні таємниці (пов'язані з репресіями, втратами, важкими хворобами чи виключеними з роду членами сім'ї) виявляються у вигляді несвідомих симптомів, страхів або депресивних станів у представників третього покоління? Слід проаналізувати цей процес крізь призму концепції трансгенераційної передачі травми. 2. Практичний практикум-	основна [1-4]; допоміжна [8, 15].	6

		реконструкція «Деконструкція трансгенераційного коду: аналіз клієнтського життєвого сценарію». Письмовий аналітичний звіт з елементами графічного моделювання (обсяг – 2-3 сторінок). Магістрант розробляє або бере зі своєї тренінгової практики розгорнутий опис трипоколінного життєвого сценарію клієнта, який стикається з повторюваними життєвими невдачами. Студент має виступити у ролі сімейного терапевта і виконати три кроки деконструкції: Виділити явні та приховані сімейні правила, що передавалися з покоління в покоління. Сформулювати головне сімейне послання (ін'єкт), яке неусвідомлено керує поведінкою клієнтки. Запропонувати схему терапевтичного розкріпачення клієнтки від деструктивного сценарію (алгоритм сепарації від батьківських директив та формування власного авторського стилю життя). 3. Творчий проєкт «Психотерапевтичний інструмент: Картки легалізації та перегляду сімейних правил». Створення текстового концепту та опису прикладного інструменту для сімейного консультування (обсяг – 1-2 сторінки). Магістранту необхідно розробити авторську методику (наприклад, набір із 5-6 карток або фокусних запитань), яка допоможе реальній родині на прийомі виявити свої приховані, застарілі або дисфункціональні правила та перевести їх у гнучкі й усвідомлені домовленості. Розробка має включати дві категорії інструментів: Картки інвентаризації: запитання-тригери, які допомагають родині помітити негласні правила (наприклад, що відбувається в нашій родині, коли хтось злиться, або про які теми у нас заведено		
--	--	---	--	--

		мовчати). Картки трансформації: практичні мовні шаблони або вправи для перетворення жорсткого правила на гнучке (наприклад, перехід від правила: ми ніколи не виносимо конфлікти з хати і завжди погоджуємося з батьком, до правила: кожен із нас має право на власну думку та екологічне висловлювання незгоди).		
Тема 4. Динаміка та життєвий цикл сім'ї: нормативні кризи	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття.	до Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Науково-публіцистичне есе «Горизонтальні виклики часу: психологічні механізми подолання нормативних криз сучасної родини». Письмова індивідуальна робота (обсяг – 3–4 сторінки). Магістранту необхідно написати критичне аналітичне есе, засноване на класичних моделях життєвого циклу сім'ї за концепціями Елізабет Дюваль та Картера-МакГолдріка. Фокусом дослідження є аналіз горизонтального стресу, який виникає під час переходу родини з однієї стадії розвитку на іншу. Студент має дати обґрунтовану відповідь на питання: чому нормативні кризи (наприклад, укладання шлюбу та притирання характерів, народження першої дитини або синдром опустілого гнізда) часто призводять до дисфункції системи та розлучень? Яким чином сучасні українські реалії (вимушена розлука пар через війну, релокація, економічний тиск) накладаються на нормативні кризи життєвого циклу, ускладнюючи проходження природних етапів розвитку родини? 2. Практичний практикум-експертиза «Аналіз сімейної системи на зламі життєвого циклу: концептуалізація випадку». Письмовий аналітичний звіт з елементами психотерапевтичного планування (обсяг – 2-3 сторінки). Магістрант розробляє або бере з	основна [1, 2, 5, 7]; допоміжна [9].	6

		власного консультативного досвіду опис сім'ї, що переживає нормативну кризу. Студент виступає в ролі системного сімейного консультанта і виконує такі аналітичні кроки: Визначити та описати психологічні завдання розвитку, які стоять перед цією родиною на поточному етапі життєвого циклу. Зафіксувати деформації структури (коаліції, порушення кордонів підсистем, тріангуляції), що виникли як неадаптивна спроба системи впоратися із кризою. Скласти орієнтовний короткостроковий план системних інтервенцій для допомоги подружжю в успішному переході на новий етап.		
Тема 5. Дисфункціональні сімейні системи та ненормативні кризи	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	до Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Науково-публіцистичне есе «Анатомія сімейної дисфункції: стабілізуюча роль клієнтського симптому в співзалежних системах». Магістранту необхідно написати критичне аналітичне есе, присвячене феноменології ненормативних криз та деструктивних процесів у родині. Теоретичною основою мають виступати класичні та сучасні концепції адиктології та системного підходу (зокрема, праці Б. Вайнголд, Дж. Меллоді та дослідження воєнного травматизму останніх років). Студент має дати науково обґрунтовану відповідь на питання: яким чином хронічний конфлікт, зрада або хімічна/емоційна залежність одного з членів подружжя стають жорстким клеєм, що утримує дисфункціональну систему від розпаду? Необхідно проаналізувати деструктивну динаміку трикутника Карпмана (Рятівник – Переслідувач – Жертва) як автоматичний механізм регуляції тривоги в родині. Окрему увагу слід	основна [2, 5-7]; допоміжна [8, 12, 13].	6

		приділити тому, як тривалий екстремальний стрес під час війни загострює приховані сімейні деструкції та провокує ненормативні кризи (раптове розлучення, гострі прояви домашнього насильства). 2. Практичний практикум «Психологічна деконструкція циклу домашнього насильства: розбір кейсу та побудова карти безпеки». Магістрант розробляє або аналізує на основі практики соціальних служб опис деструктивної сімейної системи, де присутнє хронічне психологічне та економічне насильство (наприклад, ситуація тотального контролю, газлайтингу та ізоляції жінки з боку чоловіка, що посилюється його спалахами гніву). Студент виступає в ролі кризового сімейного консультанта і виконує три завдання: Проаналізувати представлений випадок і зафіксувати фази циклу насильства за Леонорою Вокер (наростання напруги, гострий інцидент, медовий місяць) у контексті цієї конкретної родини. Визначити, які сімейні міфи та приховані правила підтримують тривалість цих стосунків і блокують звернення Жертви за допомогою. Скласти покроковий план безпеки та первинної психологічної стабілізації для постраждалої особи, враховуючи специфіку роботи з кризовою системою (абсолютний пріоритет фізичної безпеки над сімейною терапією).		
Змістовий модуль 2. Методологія, інструментарій та технології сімейного консультування				

Тема 6. Методологічні школи та напрями системної сімейної терапії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: до 1. Науково-публіцистичне есе «Поліфонія системних інтервенцій: порівняльний аналіз структурного та боуенівського підходів у роботі з сімейною кризою». Магістранту необхідно написати аналітичне критичне есе, присвячене порівнянню двох фундаментальних методологічних напрямів сімейної терапії: структурної моделі Сальвадора Мінухіна та теорії сімейних систем Мюррея Боуена. Студент має обрати фокусний запит (наприклад, хронічні конфлікти між подружжям через виховання дитини) і проаналізувати його крізь призму двох різних методологій. В есе потрібно відповісти на питання: як відрізняється роль і позиція терапевта в кабінеті у структурному підході (де консультант виступає активним режисером змін підсистем і меж) від позиції в боуенівській терапії (де фахівець є дослідником-тренером і фокусується на диференціації Я партнерів)? Яким чином техніки розігрування трансакцій Мінухіна та робота з сімейними трикутниками Боуена допомагають досягти довготривалих змін у родинному гомеостазі? 2. Практичний практикум «Ширми сімейного конфлікту: деконструкція випадку з позиції трьох терапевтичних шкіл». Письмовий аналітичний звіт з елементами порівняльного моделювання інтервенцій (обсяг – 2–3 сторінки). Магістрант розробляє або бере на основі практичної підготовки складний сімейний кейс. Студент має виступити в ролі супервізора-аналітика і запропонувати по три фокусні терапевтичні інтервенції (запитання, завдання чи техніки) для цієї родини з позиції трьох різних шкіл: Міланська школа (Класичний	основна [2, 4, 6]; допоміжна [15].	6
---	--	--	---	----------

		системний підхід): сформулювати системну позитивну конотацію для симптому дитини та розробити одне парадоксальне приписання для батьків. Гуманістичний підхід Вірджинії Сатір: описати, які паттерни комунікації (плакатор, блеймер, комп'ютер, дистрактор) використовують члени родини, та запропонувати техніку сімейної скульптури для легалізації почуттів. Постмодерністський підхід (Наративна практика): сформулювати 2–3 запитання на екстерналізацію проблеми, щоб відокремити підлітка від ярлика бунтівниці (наприклад, дослідити, як саме Протест намагається керувати стосунками в родині).		
Тема 7. Методологія та інструментарій системної сімейної діагностики	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	до Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Науково-публіцистичне есе «Психометричні ліміти та системні горизонти: методологічні виклики діагностики сімейного поля». Магістранту необхідно написати критичне аналітичне есе, присвячене методологічним проблемам і специфіці дослідження сім'ї як єдиного організму, а не просто як суми її індивідуальних учасників. Студент має порівняти два підходи до діагностики: стандартизований кількісний (наприклад, використання відомої шкали FACES-IV для оцінки згуртованості та гнучкості) та якісний системний (метод побудови генограми Мюррея Боуена). В есе потрібно відповісти на питання: у чому полягають обмеження тестових опитувальників при роботі з парою в стані гострої кризи чи прихованого конфлікту? Як феномен сімейного міфу та соціальної бажаності викривляє результати тестування? Чому якісні методи діагностики (зокрема циркулярне інтерв'ю) є одночасно і діагностичним, і терапевтичним	основна [2, 3, 6]; допоміжна [8, 15].	6

		інструментом сімейного психолога? 2. Практичний практикум-експертиза «Розшифровка міжпоколінного шифру: побудова та інтерпретація клінічної генограми». Магістрант розробляє або бере на основі реального практичного випадку детальну трипоколінну історію родини. Запит клієнта пов'язаний із повторюваними деструктивними паттернами (наприклад, три покоління жінок у роду виховують дітей самотужки, а чоловіки або зникають безвісти, або демонструють емоційну холодність та алкоголізацію). Студент має виступити в ролі сімейного діагноста і виконати такі завдання: Накреслити графічну генограму цієї родини (три покоління), використовуючи стандартні символи системної терапії для позначення типів стосунків (конфліктні, розірвані, надто близькі/злиті). Виділити та описати емоційні трикутники, міжпоколінні коаліції, сімейні таємниці та вертикальні стресори, що зафіксовані на схемі. Сформулювати діагностичну гіпотезу: як саме невирішений конфлікт або травма минулих поколінь підтримує актуальний симптом клієнта в теперішньому часі.		
Тема 8. Психологічна специфіка ведення первинного сімейного прийому	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	до Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Науково-публіцистичне есе «Прокляття арбітра: методологічні виклики та ризики контрпереносу при утриманні терапевтичного нейтралітету». Магістранту необхідно написати критичне аналітичне есе, присвячене феномену терапевтичного нейтралітету (метапозиції) на першому прийомі пари, яка перебуває у стані гострого відкритого конфлікту. Студент має дати глибоку відповідь на питання: чому конфліктує партнери	основна [1, 4, 6]; допоміжна [10, 11].	6

		несвідомо намагаються залучити сімейного психолога у триангуляцію та змусити його зайняти позицію судді? З якими внутрішніми пастками та контрпереносними реакціями стикається консультант, коли один із партнерів транслює образ явного агресора, а інший – безпорадної жертви? Як зберегти рівну емпатичну дистанцію до обох сторін і пред'явити парі їхній деструктивний паттерн взаємодії, не викликавши опору та звинувачень в упередженості? 2. Практичний практикум-модельовання «Технологія першого контакту: деконструкція скарги та укладання терапевтичного контракту». Магістрант самостійно моделює або бере зі своєї практичної підготовки фрагмент перших 20 хвилин первинного прийому сім'ї (батько, мати та 10-річна дитина), де батьки звертаються зі скаргою на агресивну поведінку сина, повністю заперечуючи наявність проблем у власних стосунках. Студент має розписати покроковий скрипт інтервенцій сімейного консультанта, спрямованих на: Екологічне приєднання до кожного члена системи, враховуючи дитину, без формування коаліцій. Переформулювання індивідуального запиту батьків про виправлення дитини (ідентифікованого пацієнта) у системний запит про дослідження правил комунікації в родині в цілому. Укладання первинного контракту: фіксація правил роботи (присутність усіх учасників, заборона на таємні дзвінки психологу поза сесіями, розподіл відповідальності). 3. Творчий проєкт «Протокол психологічного захисту: Чек-лист маркерів триангуляції для сімейного консультанта». Створення прикладного методичного		
--	--	---	--	--

		інструменту, робочої матриці-пам'ятки або цифрового гайду для внутрішнього використання терапевтом (обсяг – 1–2 сторінки). Магістранту необхідно розробити авторську карту екологічної стійкості, яку практикуючий психолог може тримати на робочому столі для швидкого відслідковування спроб сімейної системи зруйнувати його нейтральну позицію безпосередньо під час сесії. Розробка має містити дві обов'язкові частини: Діагностична зона маркерів розщеплення: опис вербальних та невербальних сигналів, за допомогою яких пара намагається втягнути психолога у свої альянси (наприклад, пошук візуального контакту з терапевтом під час звинувачення партнера, фрази типу: Ну ви ж як чоловік/жінка мене розумієте, або спроби розкрити таємницю від партнера наодинці). Мовні щити метапозиції: 4–5 готових комунікативних технік та мовних шаблонів для екологічного повернення парі їхніх маніпуляцій (наприклад, техніки легалізації трикутника, повернення відповідальності системі, фрустрації спроб маніпулювати статтю чи статусом терапевта).		
Тема 9. Емоційно-фокусована терапія у роботі з сімейними парами	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	до Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Науково-публіцистичне есе «Вразливість як міст до безпеки: інтеграція теорії прив'язаності та емоційного фокусування в терапії пар». Магістранту необхідно написати критичне аналітичне есе, присвячене методологічним засадам емоційно-фокусованого підходу. В основу дослідження має лягти аналіз трансформації первинних і вторинних емоцій партнерів у процесі створення безпечного емоційного зв'язку. Студент має дати обґрунтовану відповідь на питання: чому традиційні	основна [2, 6]; допоміжна [8, 11].	6

		когнітивно-поведінкові техніки навчання пар навичкам комунікації часто виявляються неефективними в моменти гострого афективного стресу? Яким чином емоційно-фокусована терапія працює з глибинними потребами прив'язаності? Необхідно розкрити психологічний механізм переходу партнера від захисної реакції гніву та звинувачень (вторинна емоція) до пред'явлення власного страху відкидання та самотності (первинна емоція). 2. Практичний практикум-модельовання «Картографія сімейного танцю: деконструкція деструктивного циклу переслідування-відсторонення». Письмовий аналітичний звіт з елементами покрокового модельовання діалогу (обсяг – 2–3 сторінки). Магістрант розробляє або бере на основі клінічних прикладів розгорнутий опис комунікативної пастки пари. Наприклад: дружина з тривожним стилем прив'язаності при емоційному відстороненні чоловіка починає посилювати критику та контроль, а чоловік з унікаючим стилем, сприймаючи це як тотальну загрозу й невдачу, ще глибше занурюється в мовчання та роботу. Студент виступає в ролі емоційно-фокусованого терапевта і виконує три завдання: Описати автоматичний негативний цикл взаємодії цієї пари (кроки, реакції, тригери), визначивши позиції Переслідувача та Відстороненого. Написати фрагмент терапевтичного діалогу (скрипт сесії на 5–6 реплік), де за допомогою техніки відображення та рефреймінгу терапевт допомагає парі побачити, що їхнім справжнім ворогом є сам автоматичний деструктивний цикл, а не партнер. Сформулювати первинні емоції та приховані потреби прив'язаності, які ховаються за поведінкою обох		
--	--	---	--	--

		партнерів у цьому циклі.		
Тема 10. Кризове сімейне консультування в умовах екстремального стресу та війни	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття	до Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Творчі завдання: 1. Практичний практикум-експертиза «Протокол супроводу родини в ситуації невизначеної втрати: концептуалізація кризового випадку». Письмовий аналітичний звіт з елементами побудови тактичного плану кризового втручання (обсяг – 2-3 сторінки). Магістрант розробляє або бере на основі практичного досвіду кризових центрів опис сімейної системи, що зіткнулася з невизначеною втратою (Ambiguous Loss за Полін Босс) – ситуацією, коли один із членів родини (син або чоловік) вважається зниклим безвісти за особливих обставин під час бойових дій. Сім'я застрягла у хронічному запереченні та емоційних гойдалках між надією та розпачем, що повністю паралізувало її життєдіяльність і деформувало дитячо-батьківські підсистеми. Студент виступає в ролі кризового сімейного консультанта і виконує три завдання: Проаналізувати представлений випадок і описати, як ситуація невизначеності блокує проходження природних етапів горювання та руйнує сімейну структуру (ієрархію, розподіл ролей). Сформулювати першочергові завдання психологічної допомоги родині, спрямовані на легалізацію амбівалентних почуттів та відновлення внутрішньої стійкості без вимоги негайного визнання факту смерті. Розписати 3-4 фокусні інтервенції для стабілізації емоційного стану матері/дружини та захисту дитячої підсистеми від психологічної інтоксикації тривогою дорослих. 2. Творчий проєкт «Протишоковий навігатор: Скрипт першої допомоги для сімей вимушених переселенців. Як зберегти опору в парі».	Література: основна [1, 5, 6]; допоміжна [12–14].	6

		Створення текстового концепту та структури наочного психоосвітнього матеріалу або короткого аудіогайду для клієнтів (обсяг – 1-2 сторінки). Магістранту необхідно перекласти складні алгоритми кризової терапії на мову лаконічних пам'яток-інструкцій, які родина може застосовувати самостійно в перші місяці після релокації чи евакуації для зниження конфліктності в парі та відновлення психологічного суверенітету. Студент розробляє робочий чек-лист під назвою «Психологічний рюкзак сімейної стійкості». Інструмент повинен містити три обов'язкові блоки практичних кроків для партнерів: Блок легалізації стресу (Аудит емоційного задимлення): як екологічно пояснити партнеру, що спалахи гніву, дратівливості чи замикання в собі це нормальні реакції на ненормальні події, а не втрата кохання. Протокол щоденних сімейних ритуалів: створення міні-програм для відновлення сімейного гомеостазу (наприклад, техніки щоденного безпечного обміну емоціями, збереження подружнього часу без обговорення новин, відновлення тілесного контакту). Алгоритм протидії зовнішньому хаосу (Карта спільних рішень): техніка структурування щоденних планів для повернення відчуття контролю над власним життям всередині родини.		
--	--	--	--	--

Індивідуальні завдання

Презентації на теми:

1. Нейробіохімічний дизайн закоханості: роль дофаміну, окситоцину та серотоніну на різних етапах близькості
2. Геометрія кохання: практичне застосування трикомпонентної теорії Роберта Стернберга в консультуванні пар
3. Колірна соціологія близькості: діагностика первинних та вторинних стилів любові за Джоном Аланом Лі
4. Гуманістичні орієнтири Еріха Фромма: кохання як активна сила, мистецтво та ознака зрілості особистості
5. Буттєве та дефіцитарне кохання в теорії самоактуалізації Абрагама Маслоу

6. Еволюційні стратегії романтичного вибору: теорія батьківських інвестицій та критерії відбору партнерів
7. Любов в епоху дейтинг-додатків та цифрової культури: психологічні феномени кліпових стосунків
8. Класичний психоаналітичний погляд на любов: нарцисичний та анаклітичний типи вибору об'єкта лібідо
9. Архетипи Аніми та Анімусу в аналітичній психології Карла Густава Юнга як матриця пошуку партнера
10. Концепція зрілої любові та інтеграції міжособистісної агресії у працях Отто Кернберга
11. Трансформація дитячих типів прив'язаності за Дж. Боулбі у дорослі стилі любовних стосунків
12. Нормативні кризи життєвого циклу пари: від симбіотичного злиття до здорової диференціації партнерів
13. Психологічний синдром опустілого гнізда та шляхи реорганізації інтимності в період середньої дорослості
14. Інтерперсональна травма зради: етапи переживання, симптоми ПТСР та психологічні умови відновлення довіри
15. Психологічна деконструкція патологічних ревнощів: методи когнітивно-поведінкової терапії в роботі з парами
16. Емоційна аддикція та співзалежність у парі: критерії диференціації від здорової міжособистісної близькості
17. Психологічний супровід розлучення та етапи переживання гострого горювання при розриві значущих стосунків
18. Психометричний інструментарій дослідження сумісності, задоволеності шлюбом та профілю близькості в парі
19. Емоційно-фокусована терапія Сью Джонсон як золотий стандарт деконструкції деструктивних циклів у парі
20. Схема-терапія Джеффрі Янга при роботі з дезадаптивними схемами покинутості та емоційної депривації в стосунках

8. Методи навчання

Методи навчання у межах курсу «Психологія сім'ї та сімейне консультування» спрямовані на формування у здобувачів освіти здатності до надання необхідної допомоги людям у вигляді рекомендацій щодо розв'язання їхніх психологічних проблем.

У навчальному процесі застосовуються:

- лекційні заняття з елементами проблемного викладу та мультимедійного супроводу;
- практичні та семінарські заняття, що передбачають аналіз кейсів, розв'язання ситуаційних завдань і роботу з реальними кейс-прикладами;
- інтерактивні методи (робота в парах (психолог-клієнт), трійках (психолог-клієнт-спостерігач) з подальшим аналізом, міні-дискусії, рольові ігри, мозкові штурми, ділові ігри), спрямовані на розвиток навичок прийняття спільних командних рішень;
- самостійна робота студентів за керівництва викладача, що включає опрацювання наукових та аналітичних матеріалів, використання сучасних інформаційних ресурсів.

9. Методи контролю

При вивченні здобувачами вищої освіти курсу «Психологія сім'ї та сімейне консультування» застосовуються такі методи оцінювання набутих знань:

- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, оцінювання активності на заняттях,

- розв'язання ситуаційних завдань та кейсів тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій, доповідей, психологічних есе тощо;
- індивідуальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Визначення сім'ї як відкритої живої системи, що самоорганізується в системному підході.
2. Закон гомеостазу сімейної системи: сутність, прояви та стабілізуючі механізми.
3. Закон розвитку сімейної системи: сутність, рушійні сили та взаємодія із законом гомеостазу.
4. Еволюція наукових поглядів на інститут сім'ї в історичній ретроспективі та сучасній психології.
5. Епістемологічні та методологічні відмінності між індивідуальною психотерапією та системним сімейним підходом.
6. Поняття ідентифікованого пацієнта та системний зміст індивідуального клієнтського симптому.
7. Структурні параметри сімейної системи за Сальвадором Мінухіним: підсистеми, межі, ієрархія.
8. Подружня підсистема як первинне ядро родини: функції, завдання та умови стабільності.
9. Батьківська підсистема: психологічний зміст, межі відповідальності та баланс ролей.
10. Сіблінгова підсистема як простір первинної соціалізації та засвоєння навичок партнерства.
11. Психологічні межі сімейної системи: класифікація зовнішніх та внутрішніх кордонів родини.
12. Вплив жорстких та непроникних зовнішніх меж на життєдіяльність та адаптацію сімейної системи.
13. Наслідки розмитих і дифузних внутрішніх меж між підсистемами родини для психіки дитини.
14. Поняття сімейної ієрархії, влади та механізми розподілу відповідальності між поколіннями.
15. Феномен перевернутої ієрархії в родині: причини формування та деструктивні наслідки.
16. Психологічний феномен парантифікації дитини в дисфункціональних сімейних структурах.
17. Поняття та класифікація сімейних ролей: традиційні, міжособистісні та патологічні ролі.
18. Сімейні правила як регулятори взаємодії: диференціація явних, прихованих та неусвідомлюваних правил.
19. Поняття сімейного міфу: сутність, класифікація базових міфів та їхня захисна функція для системи.
20. Сімейні таємниці: психогенний вплив прихованої інформації на емоційний клімат у родині.
21. Концепція трансгенераційної передачі: механізми спадкування сімейних сценаріїв та паттернів поведінки.
22. Диференціація понять вертикального та горизонтального стресу в сімейній динаміці.
23. Поняття життєвого циклу сім'ї та методологічні підходи до його періодизації.

24. Стадія монади або період усамітненого молодого дорослого: психологічні завдання етапу.
25. Психологічні завдання розвитку та нормативні кризи на стадії формування діади (укладання шлюбу).
26. Психологічна криза переходу родини від діади до тріади при народженні першої дитини.
27. Особливості функціонування сімейної системи на етапі виховання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.
28. Криза сім'ї з підлітком: реорганізація меж, правил та зміна балансу батьківського контролю.
29. Синдром опустілого гнізда або стадія сепарації дорослих дітей: психологічні виклики для подружжя.
30. Особливості сімейної динаміки на стадії пізнього шлюбу, старіння та переживання втрати партнера.
31. Критерії розмежування функціональних та дисфункціональних (деструктивних) сімейних систем.
32. Поняття та психологічна структура ненормативних сімейних криз: відмінності від нормативних етапів.
33. Психологічна феноменологія подружніх конфліктів: класифікація, причини та деструктивні цикли взаємодії.
34. Подружня зрада як системний збій та інтерперсональна травма: психологічні наслідки для партнерів.
35. Психологія розлучення: стадії розпаду сімейної системи та особливості емоційного розлучення.
36. Наслідки розлучення батьків для психічного розвитку та емоційного благополуччя дитини.
37. Механізми функціонування та структура співзалежних сімейних систем при хімічній або емоційній аддикції.
38. Динаміка та прояви ролей у трикутнику Карпмана в межах дисфункціональної родини.
39. Домашнє насильство як системна патологія: види, маркери та фази трикомпонентного циклу насильства.
40. Особливості функціонування та деформацій структури сімейних систем повторного шлюбу (зведених сімей).
41. Класична системна сімейна терапія Міланської школи: методологічні принципи та прийоми.
42. Структурна сімейна терапія Сальвадора Мінухіна: цілі, стратегії та техніки реструктуризації родини.
43. Стратегічний підхід у сімейній психотерапії Джей Хейлі та Мілтона Еріксона: сутність та парадоксальні інтервенції.
44. Теорія сімейних систем Мюррея Боуена: концепція диференціації Я особистості та триангуляції.
45. Гуманістичний та досвідний підхід Вірджинії Сатір: паттерни комунізації та робота з самооцінкою родини.
46. Сучасні постмодерністські напрями сімейної допомоги: нарративна практика та робота з сімейними історіями.
47. Сутність та алгоритми орієнтованої на рішення короткострокової терапії (ОРКТ) у роботі з родинами.
48. Методологічні вимоги та принципи організації системного психодіагностичного обстеження сім'ї.
49. Метод генограми в сімейній діагностиці: правила побудови, символіка та алгоритми аналізу трьох поколінь роду.

50. Технологія циркулярного інтерв'ювання як діагностичний та безпосередній терапевтичний інструмент сімейного психолога.
51. Методика побудови структурних карт родини для візуалізації підсистем, коаліцій та меж.
52. Використання стандартизованого опитувальника FACES-IV для оцінки рівнів згуртованості та гнучкості родини.
53. Застосування проєктивних методик у сімейній психодіагностиці: можливості, ліміти та інтерпретація.
54. Етико-деонтологічний кодекс та правові аспекти діяльності фахівця із сімейного консультування.
55. Специфіка організації та просторового облаштування кабінету для прийому багатопокілінної родини.
56. Психологічні особливості ведення первинної консультації, коли в кабінеті присутні кілька членів сім'ї.
57. Техніки екологічного приєднання сімейного консультанта до різних підсистем родини без формування коаліцій.
58. Технологія та етапи переформулювання індивідуальної скарги клієнтів у системний терапевтичний запит.
59. Методологія укладання терапевтичного контракту із сімейною парою чи родиною: правила та розподіл відповідальності.
60. Феномен тріангуляції сімейного психолога на первинному прийомі та методи протидії втягуванню в альянси.
61. Поняття та умови утримання терапевтичного нейтралітету (метапозиції) сімейного консультанта під час гострого конфлікту клієнтів.
62. Робота з явищами переносу та контрпереносу в процесі тривалого системного сімейного консультування.
63. Специфіка проявів сімейних тригерів психолога та методи збереження професійної стійкості через супервізію.
64. Техніка сімейної скульптури Вірджинії Сатір як метод просторового моделювання сімейних взаємин.
65. Застосування технік рефреймінгу та позитивної конотації для зниження рівня звинувачень у сімейній системі.
66. Техніка екстерналізації проблеми в наративному підході при роботі з дитячо-батьківськими запитами.
67. Теорія дорослої прив'язаності як методологічний фундамент емоційно-фокусованої терапії (ЕФТ) пар Сью Джонсон.
68. Поняття та види негативних комунікативних циклів взаємодії в парі за емоційно-фокусованим підходом.
69. Особливості деконструкції циклу переслідування-відсторонення у сімейному консультуванні пар.
70. Технологія роботи з первинними та вторинними емоціями партнерів для відновлення емоційного зв'язку та безпеки.
71. Психологічні особливості та закономірності функціонування сімейних систем в умовах воєнного стану.
72. Специфіка кризового консультування дистанційних сімей та супровід партнерів у ситуації вимушеної розлуки.
73. Психологічна допомога родинам вимушених переселенців на етапах релокації та втрати соціального простору.
74. Концепція сімейної резильєнтності Фроми Волш та її інтеграція в практику допомоги українським родинам.
75. Феномен невизначеної втрати (Ambiguous Loss) Полін Босс: особливості супроводу сімей зниклих безвісти осіб.

76. Стратегії та етапи терапевтичної допомоги родині, яка переживає нормативне або травматичне горе (смерть члена сім'ї).

77. Особливості консультування сімей, де один із партнерів має бойову психічну травму або симптоми ПТСР.

78. Специфіка сімейної медіації на етапі прийняття рішення про розлучення для збереження батьківської взаємодії.

79. Психологічні умови та алгоритми ведення консультацій із запитами щодо насильства в родині (план безпеки).

80. Синдром професійного вигорання сімейних консультантів: чинники ризику, симптоми та методи саморегуляції.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота										Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2					40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	зараховано
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і	

		розуміння основних положень, слабке їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змоги оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	не зараховано
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	

12.Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Психологія сім'ї та сімейне консультування» включає:

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі й для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа Moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа Moodle).
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа Moodle).

13. Рекомендована література

Основна

1. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6264>
2. Психологія сім'ї : підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми : Університетська книга, 2021. 248 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6268>
3. Психологія сім'ї та шлюбу : таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за заг. ред. О. М. Цільмак. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 266 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6267>

4. Ушакова І. Психологія сім'ї : конспект лекцій. Харків : НУЦЗУ, 2019. 90 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6265>

5. Федоренко Р. П. Психологія молодшої сім'ї і сімейна криза : монографія. Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського державного університету імені Лесі Українки, 2007. 168 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6671>

6. Сімейне консультування : навчально-методичний посібник / Г. В. Барабашук, В. М. Радчук, Н. М. Гуцуляк, Г. С. Фесун. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2025. 130 с. URL: <https://dspace.chnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/882d9fb6-b6a7-4e0e-9ca6-07f12de9e679/content>

7. Крамченкова В. О., Чепелева Н. І. Подружні конфліктогени як ознака сімейної кризи на різних етапах життєвого циклу сім'ї. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2022. № 1. С. 47–51. DOI: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.1.9>.

Додаткова

8. Сімейна етика і психологія : комплексний словник-довідник ключових термінів для студентів закладів вищої освіти психолого-педагогічного профілю / уклад. О. Л. Пінська. Кривий Ріг : КДПУ, 2026. 284 с. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12551>

9. Федоренко Р. П. Психологічна готовність до шлюбу та сім'ї : методичні рекомендації до освітнього компонента «Психологічна готовність до шлюбу та сім'ї». Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 35 с.

10. Шевченко Н. Ф. Індивідуальне психологічне консультування : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Психологія» освітньо-професійної програми «Психологія». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. 220 с.

11. Цапушел Ю. Сімейне консультування в системі соціальної роботи з родинами в складних життєвих обставинах. Сучасні тенденції психологічної науки та практики у вирішенні проблеми особистісного і професійного самоздійснення особистості : зб. наук. пр. Вінниця : ВДПУ, 2026. Вип. 17, ч. 1. С. 330–334. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/handle/123456789/17821>

12. Dolga T. O., Melnyk Y. S., Tymosh Y. V. Комунікативні бар'єри в сім'ї: психолінгвістичний аналіз та консультування з урахуванням вікової специфіки. Scientific Notes of Lviv State University of Life Safety. Pedagogy and Psychology. 2025. № 1(5). С. 187–191. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-25>.

13. Психологія особистості й суспільства у вимірах війни і миру : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 22 травня 2025 р.). Київ : НУБіП України, 2025. 152 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u178/250502_eec2fc96-710e-4222-a821-50743143425f.pdf#page=57

14. Яковенко О. В. Стратегія консультування сім'ї в системному підході. Соціальна робота і проблеми міграційних процесів у глобалізованому світі : матеріали Міжнародної

науково-практичної конференції (3–4 травня 2018 р.). Чернівці, 2018. С. 278–281. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/13543>

15. Яковенко О. В. Системний підхід у сімейному консультуванні. Психологія та психосоціальні інтервенції. 2018. Т. 1. С. 62–67. DOI: <https://doi.org/10.18523/2617-2348.2018.62-67>.

14. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
2. Електронна бібліотека Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України <http://psychology-naes-ua.institute>
3. Офіційний вебпортал Міністерства освіти і науки України (МОН) <https://mon.gov.ua>
4. Google Академія: <http://scholar.google.com.ua>